מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין י.

רבי היא דאמר בעינן ב'. שיורין לחצר של עשר הנפרצת במלואה: **חצר ניפרס כפס אחד.** אם נפרצה לרשות הרבים ונשתייר בה מצר ל' מותרת. וכשאין הפירצה יותר מעשר עשקינן דאי יותר מעשר לא מהני ליה מחיצה להאי חצר: **האי מאי אי אמרת בשלמא.** מתני' דתהוה שמעינן לה מעיקרא במכוונת קטנה כנגד אמצעיתה של גדולה ומהאמה הימירה נשאר שלשה לכאן ושלשה לכאן וי"ל גרלה מבחוץ ושוה מבפנים משני רוחות ואפילו הכי קטנה אסורה דגרלה מבחוץ ושוה מבפנים לא מהני (א) ורבי כשני פסין דחצר כרבי יוסי סבר לה דאמר כמתני' (ב) אין לאחי פחות מרוחב שלשה וכל שכן פסין דחצר דבעי רוחב כדבעי רבי יוסי בלאחי: **ורבינא.** לאוקמא [ע:] במופלגין מזה בשנים ומזה בארבעה ליתא דא"כ לא הוה משתרית גדולה דפס ב' טפחים לא מהני וכיון דליתא לרבינא ליתא נמי לרבי יוסי דאוקמא [שם] בנכנסין דכיון דמכוונת שלשה מכאן ושלשה מכאן כניסה מאי מהניא הא כי נכנסין נמי איכא (ג) למשרייה (ד) בגרלה מבחוץ ושוה מבפנים מב' רוחות ולא שרינן לה דמוקמינן ליה בגרלה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי משום הכי יהיב תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דייהוו לה לגדולה שלשה מכאן ושלשה מכאן משום דרבי שני פסין בעי ורחבי' שלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: **אלא אי אמרת גרלה מבחוץ.** מהני וקטנה לאסירא היינו טעמא משום לאיתא לדרבי זירא בנכנסין ולדרבינא במופלגין ולית לה לבוד משני רוחות ואפילו הכי גדולה משתרית בגיפופין הנשארין לה מאחורי הכניסות ואף על פי שרוחב האחד אינו אלא ב' טפחים דלא סבר לה כר' יוסי: **גדולה כי"ל.** דיהיב תנא שיעורא לעודפה אמה למה לי: **אי למשרייה לגדולה.** דליהוי לה שיור משני לדין קאתי: **בעשר ושני טפחים סני.** דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: **ואי למיסרה לקטנה קאתי.** כדי שירחקו כותלי אורך הגדולה מכניסתה של קטנה ד' טפחים מצד האחד דלא ליתאי למיתר לבוד למשרייה ולאגמוריה דאי לאו הכי הוה שרינן לה בקטנה בגרלה מבחוץ ע"י לבוד: **לישמעינן.** גדולה רחבה הרבה ומיפלגי עובא דהוי מילתא דפסיקא דפסיקא דהא לאו מילתא דפסיקא היא הואיל ומופלג' (ה) מכותל זה בשלשה ומכותל זה בשלשה ואי הגדולה רחבה הרבה הוה תני הוה (ו) גמרינן מינה טפי דמשום הפלגה מיתסרא והא ליכא למימר דדק תנא בשיורין לאשמועינן דבהכי הוא דמיתסרא ובנגיר מהכי לא דהא בי' ול' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת בתלי טפח מכאן ובשלשה ואלי מכאן דמשתרית גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה ואלי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לבוד משני רוחות: **אלא לאו ש"מ.** על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן דמשתרית לגדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דגרלה מבחוץ לא מהני ש"מ: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דרבה בר רב הונא מרב הונא אמר דגרלה מבחוץ נידון משום לחי: **לחי המוסף עם דופנו של מבוי.** לחון שגרלה כמתריך את דופן המבוי שמעמיד חודו לנגד עובי הדופן דמיכסי חודו בעוביו של דופן דשוה מבפנים ונרלה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: **כגולו.** בכל המבוי שהרי אין כאן לחי: **שמע מינה משום מבוי ארבע.** מדקתמר נידון משום מבוי: **כין לחייס אסור.** מדקתמר עד חודו הפנימי: **ושמע מינה גרלה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.** מדקתמר נידון משום לחי: **פיוכתא והלכתא.** דהא אותביניה מחצר קטנה שנפרצה לגדולה: **דתני רבי חייא בווחיה.** כחול שלידו אחד כגון פו' (ע:): **עד כמה.** יהא רחב ולא יהא צריך למעט לרבי יהודה: **אפי' בירלות שהרבה כגן.** שלש עשרה אמה ושלש דתנן בפרק שני (לקמן יח:) עושין פסין לבירלות שנרשות הרבים והן עמוקין עשרה ואמות למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוניא מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לארבע פיאות ולשוויה כין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ובשרי רבי יהודה לגרמיך זה מזה מלא שני רבעות של ארבעה ארבעה נקר ועוביה של פרה אמה ושני שלישי אמה דהוו להו שלש עשרה אמה ושלש לשמונה נקר: **והיא הנותנת.** מדה זו שאתה מניח בה איקור לייתר משלש עשרה אמה ושלש למבוי משום טעמא דלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הוא דאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה בו יותר משלש עשרה אמה ושלש אבל מבוי דרובו סתום שרי ביה טפי: **אי נמי לאידך גיסא.** דלא מיתי ליה מפסי בירלות דאילו התם הוא דהקלת בה קולא דמכשרת ליה בפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחריתי דלהוי חשוב פתח עד שלש עשרה אמה ושלש: **כלל כלל לא.** טפי מעשר לא: **אין הלכה כאותה משנה.** דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה לקנה: ומעמידו

רבי היא דאמר בעינן שני פסין דתניא. חצר ניתרת בפס אחד רבי אומר בשני פסין האי מאי אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ורבי סבר לה כר' יוסי ודרבי זירא ודרבינא ליתא משום הכי קטנה בעשר וגדולה באחת עשרה משום דר' סבר לה כר' יוסי אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ודרבי זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי גדולה באחת עשרה למה לי ממה נפשך אי למשרייה לגדולה קאתי בעשר ושני טפחים סגיא ואי למיסרה לקטנה קאתי לאשמועינן דמפלגי טובא אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ (ז) א"ר יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא א"ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן דאמר רמי בר אבא אמר רב הונא (א) לחי המושך עם דפנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד' אמות נידון משום מבוי ואסור להשתמש בכולו ואת אמרת לן עלה שמע מינה תלת שמע מינה בין לחיין אסור ושמע מינה משך מבוי בארבע ושמע מינה נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי (ח) תיובתא והלכתא אין משום דתני רבי חייא כוותיה: והרחב מעשר ימעט: **אמר אביי** (ט) **תנא** והרחב מעשר ימעט ר' יהודה אומר אינו צריך למעט ועד כמה סבר רב אחי קמיה דרב יוסף למימר עד שלש עשרה אמה ושליש וקל וחומר מפסי בירואות (י) ומה פסי בירואות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד אינו דין שלא תתיר בו יותר משלש עשרה אמה ושליש והיא הנותנת פסי בירואות שהתרתה בהן פרוץ מרובה על העומד לא תתיר בהן יותר משלש עשרה אמה ושליש מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד תתיר בו יותר מי"ג אמות ושליש אי נמי לאידך גיסא פסי בירואות דאקילת בהו חד קולא אקיל בהו קולא אחרינא מבוי כלל כלל לא תני לוי מבוי שהוא רחב עשרים אמה נועץ קנה באמצעיתו ודיו הוא תני לה והוא אמר לה דאין הלכה כאותה משנה איכא דאמרי אמר שמואל משמיה דלוי אין הלכה כאותה משנה אלא היכי עביד אמר שמואל משמיה דלוי

עושה

היא הואיל ומופלג' (ה) מכותל זה בשלשה ומכותל זה בשלשה ואי הגדולה רחבה הרבה הוה תני הוה (ו) גמרינן מינה טפי דמשום הפלגה מיתסרא והא ליכא למימר דדק תנא בשיורין לאשמועינן דבהכי הוא דמיתסרא ובנגיר מהכי לא דהא בי' ול' טפחים נמי מיתסרא וכגון דמופלגת בתלי טפח מכאן ובשלשה ואלי מכאן דמשתרית גדולה בגיפוף משהו מכאן ושלשה ואלי מכאן וקטנה מיתסרא דליכא לבוד משני רוחות: **אלא לאו ש"מ.** על כרחך דוקא שלשה מכאן ושלשה מכאן דמשתרית גדולה נקט לה ואפ"ה קטנה אסורה דגרלה מבחוץ לא מהני ש"מ: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דרבה בר רב הונא מרב הונא אמר דגרלה מבחוץ נידון משום לחי: **לחי המוסף עם דופנו של מבוי.** לחון שגרלה כמתריך את דופן המבוי שמעמיד חודו לנגד עובי הדופן דמיכסי חודו בעוביו של דופן דשוה מבפנים ונרלה מבחוץ שאין חודו של לחי מכסה כל עובי הדופן שרחב ממנו: **כגולו.** בכל המבוי שהרי אין כאן לחי: **שמע מינה משום מבוי ארבע.** מדקתמר נידון משום מבוי: **כין לחייס אסור.** מדקתמר עד חודו הפנימי: **ושמע מינה גרלה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי.** מדקתמר נידון משום לחי: **פיוכתא והלכתא.** דהא אותביניה מחצר קטנה שנפרצה לגדולה: **דתני רבי חייא בווחיה.** כחול שלידו אחד כגון פו' (ע:): **עד כמה.** יהא רחב ולא יהא צריך למעט לרבי יהודה: **אפי' בירלות שהרבה כגן.** שלש עשרה אמה ושלש דתנן בפרק שני (לקמן יח:) עושין פסין לבירלות שנרשות הרבים והן עמוקין עשרה ואמות למלאות מהן ולהניח על שפתן שמוניא מרשות היחיד לרשות הרבים והתירו חכמים לעשות ארבעה דיומדין לארבע פיאות ולשוויה כין הפסין רשות היחיד ומותר למלאות ובשרי רבי יהודה לגרמיך זה מזה מלא שני רבעות של ארבעה ארבעה נקר ועוביה של פרה אמה ושני שלישי אמה דהוו להו שלש עשרה אמה ושלש לשמונה נקר: **והיא הנותנת.** מדה זו שאתה מניח בה איקור לייתר משלש עשרה אמה ושלש למבוי משום טעמא דלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד היא הנותנת טעם להיתר דהתם הוא דאיכא עומד מועט משום הכי לא התרתה בו יותר משלש עשרה אמה ושלש אבל מבוי דרובו סתום שרי ביה טפי: **אי נמי לאידך גיסא.** דלא מיתי ליה מפסי בירלות דאילו התם הוא דהקלת בה קולא דמכשרת ליה בפרוץ מרובה על העומד אקיל נמי קולא אחריתי דלהוי חשוב פתח עד שלש עשרה אמה ושלש: **כלל כלל לא.** טפי מעשר לא: **אין הלכה כאותה משנה.** דאתי אוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטל ליה לקנה: ומעמידו

ביניהן כפרוץ מרובה על העומד. ובתלמוד ארץ ישראל גרסי שבכל מקום עומד מרובה על הפרוץ ובאן הקלתה עליו שיהא הפרוץ רבה על העומד. והחמרתה עליו בדבר זה שבכל מקום עשרה סס של (י) [ד' טפחים וכאן של ר] טפחים. ופירוש י"ג אמה ושליש שביניהם הוא ששנינו בסוף המסכת ור' יהודה אומר שלר' ר' קשורות ולא מתרות. נמצא בין ב' הדיומדין רוחב שיעור ח' פרות, כשתתן לכל אחת מהפרות ב' אמות פחות שליש. וכשתצרפנו לח' יצא י"ג אמה ושליש. ומיהו אמרו לא התרתה בהן יותר מי"ג אמה ושליש. ומה שאמרו **מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה** על העומד. כבר מפורש הוא בזה הפרק במשנה ובלבד שלא יהיו פרצות יתירות על הבניין. ובברייתא יש עוד ואם הוה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור. וזה כלל לכל מחיצות שבת חוץ מפסי בירואות, כמו שביארנו שהיא מיוחדת.

מסורת הש"ס

(א) לקמן יב., ב) [לקמן מא. סו: עג. פט: נדרים מא. מכות ד. נדה לט. סנ:], ג) [לקמן טז: כתובות מא: כ"ק טו:], ד) [לעיל ב:], ה) [לעיל ב:], ו) ופ"ה ומה לפסי בירלות שכן נריך שם ד' מחיצות ולכך לא התרת כאן יותר מי"ג אמות ושלש אלא אמר במבוי דפני נכי' וי"ל דאין חיוק כין ד' לג' אפילו כ' מחיצות אפיני לר' יהודה שפיר מסס ד' מחיצות כדאמר לקמן בפרק ב [דף כב.], ז) [לקמן דף יד:], ח) פ"ה לאשרי בלבוד מב' רוחות דהא איכא פחות מג' מכאן ומכאן מיהו כי אמרי' לבוד ונרלה מבחוץ משכחת לה' לב' פסין של ג' בפרד עוני הכותל ופ"ה לא שרינן לה דמוקמינן ליה בגרלה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ומשום הכי יהיב תנא שיעור לעודפה של גדולה שתהא יתירה על הקטנה אמה כי היכי דייהוו לה לגדולה שלשה מכאן ושלשה מכאן משום דרבי שני פסין בעי ורחבי' שלשה כרבי יוסי ומשום היתר גדולה נקט לה: **אלא אי אמרת גרלה מבחוץ.** מהני וקטנה לאסירא היינו טעמא משום לאיתא לדרבי זירא בנכנסין ולדרבינא במופלגין וליכא לבוד משני רוחות ואפילו הכי גדולה משתרית בגיפופין הנשארין לה מאחורי הכניסות ואף על פי שרוחב האחד אינו אלא ב' טפחים דלא סבר לה כר' יוסי: **גדולה כי"ל.** דיהיב תנא שיעורא לעודפה אמה למה לי: **אי למשרייה לגדולה.** דליהוי לה שיור משני לדין קאתי: **בעשר ושני טפחים סני.** דהא רבי לא סבר לה כר' יוסי: **ואי למיסרה לקטנה קאתי.** כדי שירחקו כותלי אורך הגדולה מכניסתה של קטנה ד' טפחים מצד האחד דלא ליתאי למיתר לבוד למשרייה ולאגמוריה דאי לאו הכי הוה שרינן לה בקטנה בגרלה מבחוץ ע"י לבוד: **לישמעינן.** גדולה רחבה הרבה ומיפלגי עובא דהוי מילתא דפסיקא דפסיקא דהא לאו מילתא דפסיקא

(ב) רש"י ד"ה הא מאי דאינו נדון משום לחי ורבי כשני פסין דחצר: (ג) ד"ה ורבינא וכו' הא כי נכנסין נמי איכא למשרייה בלבוד משני רוחות כל"ל ותיבות בגרלה מבחוץ ושוה מבפנים נמחק: (ד) תוס' ד"ה רבי הוא וכו' שלשה לקמן. ב"ב נדף י"ב ע"ב ד"ה ורב נחמן:

מוסף רש"י

אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא. רב יוסף תלה וסמך תלמודו וסיע אבי תלמידו מזכירו (לקמן מא. סו. עג. מכות ד. וכעי"ז נדה לט.).

רב נסים גאון

אי אמרת בשלמא נראה מבחוץ ושוה מבפנים אין נידון משום לחי, ור' סבר לה כר' יוסי. זה הדבר חוזר על מה שאמר ר' יוסי במשנה בפירקין ברוחב הלחיים ר' יוסי אומר רחבן ג' טפחים. אמר ר' יוסף לא שמיע לי הא שמעתתא, אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן ואהא אמרת ניהלן. תמצא במסכ' נדרים בפרק אין בין המודר הנאה מחבירו, רב יוסף חלש אייקר ליה תלמודיה, אהדריה אביי קמיה. ובבל דוכתא היינו דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתתא. פסי בירואות שהתרתה כאן פרוץ מרובה על העומד לא התרתה בהן יותר מי"ג אמה ושליש. עיקר שלו בפרק ב' דתנן עושין פסין לבירואות ר' דיומדין נראין כח', ולפי שרוחב הדיומד ו' טפחים שהן אמה, נמצא לשני הדיומדין ב' אמות ובהן הותר לטלטל ח' אמה, ונשאר עדיין מעובי הפרות שני שלישי אמה לפרה והן ח' פרות, הרי י"ו שלישים ח' אמה ושליש. נמצא הכל י"ג אמה ושליש אמה. וא' ק"ו מפסי בירואות ומה פסי בירואות שהתרתה בהן פרוץ י"ג אמה ושליש על העומד, והוא הדיומד שהוא רחבו ג' טפחים, ג' מיכן וג' מיכן והרי הפרוץ מרובה על העומד. מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה על העומד כ' אמות פחות שליש. ומה שאמרו **מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה** על העומד כר'. ודחינן **היא הנותנת.** כלומר זו היא הראויה שהבאת ללמד ממנה, מראה כי חילוף מה שאמרת, הא דתתי לוי מבוי שרחב כ' אמות נועץ קנה באמצעיתו ודיו כו', ליה הילכתא כוותיה. **והיכי עביד הא.** אמר אביי[6]

[6] לפנינו שמואל משמיה דלוי.

רבינו חננאל

ור' היא דצריך בחצר שני פסין, דתניא חצר ניתרת בפס אחד ר' אומר בשני פסין. עכשיו אם תאמר דר' זירא דאמר בנכנסין כותלי קטנה בגדולה ג' ליתה. ודרבינא נמי דאמר במופלגת [מכותל זה] ד' ומכותל זה כ' ליתה, לעולם אין נכנסין כותליה ולא אחד מהן רחוק ד' טפחין וכותליהן שוויין, וזו י"א אמה וזו י' אמה, נמצאת הגדולה יתירה על הקטנה ג' טפחים מיכן וג' טפחים מיכן. ומתני' ר' היא, ור' סבר לה כר' יוסי דאמר רוחבן של לחיים ג' טפחים לכל אחד, ולחיים מעליא הוו. ואמאי קטנה אסורה הניאה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי. אלא אי אמרת נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי, ודר' זירא (לדרבינא) [ודרבינא] איתא, ור' לא סבר לה כרבי יוסי, אמאי תני אדא גדולה בי"א קטנה בי', אי לאסור קטנה קאתי לאשמועינן אפילו מפלגא טובא. אי למישרי גדולה לשמעינן דגדולה יתירה על הקטנה שני משהרין. משהו מיכן ומשהו מיכן, דהווין לחיים של גדולה, כדתנן רחבן ועוביין כל שהוא. אלא לאו ש"מ נראה מבחוץ ושוה מבפנים אינו נידון משום לחי ש"מ. **אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא.** כבר פירשנוה הא דאמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא במקומות הרבה, דבר זה מפורש בנדרים, כי חלש רב יוסף איעקר תלמודיה ואנשייה מצעריה, וכד איתפח אהדריה ליה אביי, היינו דאמר את אמרת לן ואהא אמרת לן, בלתי המושך עם דופנו של מבוי פחות מד' אמות נידון משום לחי ומשמש עם חודו הפנימי. ד' אמות נידון משום מבוי וצריך לחי אחר להתירו כו'. ואסיקנא והילכתא נידון משום לחי. פיסקא, והרחב מי' אמות ימעט. ואמרינן הא דאמר ר' יהודי [דא"צ] למעט אם הוא רחב כמה אליבא דר' יהודי אין צריך למעט. ובאנו לפרש עמיה דר"י מפסי בירואות דמחיר התם רחב בין הדיומדין כמלוא שתי רבקות של ד' ד' בקר, הנה ח' פרות, וכל פרה מפורש כי עוביה אמה ושני שלישי אמה, נמצא המקום שמפיל ח' פרות ביניהן כפרוץ מרובה על העומד. ובאן הקלתה עליו שיהא הפרוץ רבה על העומד. והחמרתה עליו בדבר זה שבכל מקום עשרה סס של (י) [ד' טפחים וכאן של ר] טפחים. ופירוש י"ג אמה ושליש שביניהם הוא ששנינו בסוף המסכת ור' יהודה אומר שלר' ר' קשורות ולא מתרות. נמצא בין ב' הדיומדין רוחב שיעור ח' פרות, כשתתן לכל אחת מהפרות ב' אמות פחות שליש. וכשתצרפנו לח' יצא י"ג אמה ושליש. ומיכן אמרו לא התרתה בהן יותר מי"ג אמה ושליש. ומה שאמרו **מבוי שלא התרתה בו פרוץ מרובה** על העומד. כבר מפורש הוא בזה הפרק במשנה ובלבד שלא יהיו פרצות יתירות על הבניין. ובברייתא יש עוד ואם הוה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד אסור. וזה כלל לכל מחיצות שבת חוץ מפסי בירואות, כמו שביארנו שהיא מיוחדת.

עין משפט נר מצוה

א [סרי"ע ת"ח מי' שפג סעיף יג]
נה ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יד סמג עשין דרכנן ה טוש"ע ת"ח סי' שפג סעיף כו:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com